

Vlaamse Arbeidsrekening

Raming van de binnenlandse werkgelegenheid / pendel

Update 2014

www.steunpuntwerk.be/cijfers

Wouter Vanderbiesen

Oktober 2016

Methodologie

Steunpunt Werk

Naamsestraat 61 bus 3551 - 3000 Leuven

T:+32 (0)16 32 32 39

steunpuntwerk@kuleuven.be

www.steunpuntwerk.be

Inleiding

Een arbeidsrekening is een raamwerk voor het integreren van arbeidsmarktstatistieken: een intern consistente raming van kernvariabelen met betrekking tot de arbeidsmarkt. In de arbeidsrekening wordt bestaande arbeidsmarktinformatie in een logisch geheel van op elkaar aansluitende gegevens geïntegreerd met duidelijk gedefinieerde begrippen en identiteitsrelaties. De primaire doelstelling van dit integratieproces bestaat er in om op een systematische wijze inzicht te bieden in de toestand en ontwikkelingen op de arbeidsmarkt (Herremans, 2007).

Onderstaand overzicht geeft de voornaamste componenten weer die we in de Vlaamse arbeidsrekening behandelen: de bevolking naar socio-economische positie, de binnenlandse werkgelegenheid, de jobs, de vacatures en de vestigingen. De conceptuele definities dienen als leidraad bij het uitvoeren van de Vlaamse arbeidsrekening. Ze vormen het vertrekpunt voor het uitwerken van de methodologie en de concrete invulling van de arbeidsrekening. Voor de uitvoering van de Vlaamse arbeidsrekening vertrekken we van het jaar 2007 als nulmeting van de binnenlandse werkgelegenheid, en van het jaar 2006 voor de nulmeting van de overige componenten.

Het becijferen van de *binnenlandse werkgelegenheid*, met aansluitend de pendel, vormt het onderwerp van deze methodologische nota.¹

Overzicht. Componenten en conceptuele definities Vlaamse arbeidsrekening

Component	Definitie
Bevolking naar socio-economische positie	Totale bevolking Niet-beroepsactieve bevolking Beroepsbevolking Werkloze beroepsbevolking Werkende beroepsbevolking
Binnenlandse werkgelegenheid	Arbeid die ingezet wordt in Belgische / Vlaamse vestigingen, uitgedrukt in personen of arbeidsvolume
Jobs	Vervulde arbeidsplaatsen in Belgische / Vlaamse vestigingen = arbeid die ingezet wordt in Belgische / Vlaamse vestigingen, uitgedrukt in arbeidsplaatsen
Vacatures	Onvervulde arbeidsplaatsen in Belgische / Vlaamse vestigingen
Vestigingen	In België / Vlaanderen gevestigde productie-eenheden

Bron: Herremans, 2007

In dit rapport geven we een gedetailleerde schets van het integratieproces en de methodologie voor de raming van de binnenlandse werkgelegenheid. Het betreft hierbij een update van de nulmeting voor 2007 en daarna volgende updates.² De bedoeling is om duidelijk aan te geven op welke wijze de ontwikkelde concepten worden geoperationaliseerd. Er worden vier stappen doorlopen: (1) selectie van

¹ De methodologie van de raming van de bevolking naar socio-economische positie, jobs en vestigingen is terug te vinden in de methodologische rapporten op www.steunpuntwerk.be, onder 'Publicaties', publicatietype 'Methodologie'

² Zie Vanderbiesen, W. (2010). *Vlaamse Arbeidsrekening. Raming van de binnenlandse werkgelegenheid / pendel. Nulmeting 2007*. Leuven: Steunpunt WSE

bronstatistieken, (2) harmonisatie, (3) bijschattingen en (4) eindcorrecties. Afsluitend bieden we ook enkele overzichtstabellen waarin we de gehanteerde methodologie cijfermatig weergeven.

Stap 1. Selectie bronstatistieken – Een eerste stap bij het uitwerken van de arbeidsrekening is de selectie van de meest nauwkeurige statistieken voor het meten van (een subcategorie van) de componenten. De geselecteerde bronstatistieken leveren de basisgegevens van waaruit de raming opgesteld wordt.

Stap 2. Harmonisatie – De bronstatistieken voldoen niet steeds aan de begrippen en identiteitsrelaties zoals vooropgesteld in het concept van de Vlaamse arbeidsrekening. De harmonisatie houdt in dat we corrigeren voor verschillen in populaties, definities, classificaties, meetmomenten en kenmerken. In deze stap toetsen we de gegevens uit de bronstatistieken aan de populaties, definities e.d. zoals beschreven in het concept van de arbeidsrekening. Op basis hiervan werken we een methodologie uit voor het aanpassen of harmoniseren van de primaire gegevens.

Stap 3. Bijschattingen – De bronstatistieken geven vaak geen volledige omschrijving van de kernvariabelen of componenten uit de arbeidsrekening. In de derde stap van het integratieproces corrigeren we voor populatieverschillen door de ontbrekende gegevens bij te schatten aan de hand van secundaire statistieken of andere ramingsmethoden.

Stap 4. Eindcorrecties – Een laatste stap betreft het minimaliseren van meetfouten, die opgespoord worden door het uitvoeren van interne controles.

1. Totale binnenlandse werkgelegenheid

De binnenlandse werkgelegenheid heeft betrekking op de arbeid die wordt ingezet in de Vlaamse/Belgische vestigingen, uitgedrukt in personen of arbeidsvolume. De binnenlandse werkgelegenheid zoals in deze component uitgewerkt omvat alle personen vanaf 15 jaar die een hoofdjob hebben in Vlaanderen/België (of andere geografische entiteit). Centraal staat bijgevolg de telling van het aantal werkenden volgens werkplaats.

De binnenlandse werkgelegenheid bestaat uit alle in Vlaanderen/België werkende personen die tijdens de referentieperiode betaalde arbeid verricht hebben in een in Vlaanderen/België gevestigde productie-eenheid, voor zover het een hoofdactiviteit betreft. Deze benadering sluit aan bij een ‘domestic concept of employment’, zoals gedefinieerd door het Europees Systeem van Rekeningen en onder andere wordt toegepast in de nationale rekeningen. Ook degenen die tijdelijk afwezig waren van het werk, mits er een formele arbeidsverhouding bestond, behoren tot de binnenlandse werkgelegenheid (bv. bij ziekte, zwangerschap, vakantie).

Het gaat bij de binnenlandse werkgelegenheid dus om de personen die een hoofdactiviteit uitoefenen binnen de gewest- of landsgrenzen en zo arbeid leveren voor het productieproces in Vlaanderen/België. De binnenlandse werkgelegenheid geeft aan welke arbeid wordt ingezet voor de economische activiteit in Vlaanderen/België en kan in relatie met het bruto binnenlands product gebruikt worden om de arbeidsproductiviteit in kaart te brengen. In eerste instantie drukken we binnenlandse werkgelegenheid uit in werkende personen. In een volgende fase gaan we na hoe we dit ook als arbeidsvolume kunnen weergeven.

Voor de berekening van de binnenlandse werkgelegenheid vormt de bestaande raming van de werkende beroepsbevolking het startpunt. De verschillende groepen werkenden, geraamd in de arbeidsrekening bij de telling van de bevolking naar socio-economische positie, zullen voor de berekening van de binnenlandse werkgelegenheid worden verdeeld naar werkplaats. De eigenlijke berekening verschilt naargelang de verschillende componenten werkenden in de arbeidsrekening (loontrekkenden, zelfstandigen/helpers en grensarbeiders).

Pendel

Met de uitwerking van de binnenlandse werkgelegenheid als nieuwe component van de Vlaamse arbeidsrekening beschikken we eveneens over cijfermateriaal over inkomende en uitgaande pendel. Het verschil tussen de werkende beroepsbevolking (zoals eerder geraamd in de arbeidsrekening) en de binnenlandse werkgelegenheid kunnen we immers verklaren door de intergewestelijke en internationale pendelstromen. Werkende personen die in Vlaanderen/België wonen, maar elders werken dragen wel bij tot de Vlaamse/Belgische werkzaamheid, maar niet tot de economische activiteit van Vlaanderen/België (uitgaande pendel). Het omgekeerde geldt voor personen die niet in Vlaanderen/België wonen, maar wel een job uitoefenen in Vlaanderen/België (inkomende pendel).

De pendelstromen geven een aanduiding van de mate waarin economische regio's onderling arbeidskrachten uitwisselen. Indien de uitgaande pendelstroom groter is dan de inkomende pendelstroom dan kunnen we spreken van een pendeldeficit: de werkende beroepsbevolking zal dan groter zijn dan de binnenlandse werkgelegenheid. Omgekeerd spreken we van een pendelsurplus: de inkomende pendel is groter dan de uitgaande pendel; oftewel de binnenlandse werkgelegenheid is groter dan de uitgaande pendel.

Aangezien bij zelfstandigen de werkplaats wordt gelijkgesteld met de woonplaats (cf. infra) worden voor de pendelstatistieken enkel de loontrekkenden weerhouden.

2. Loontrekkende binnenlandse werkgelegenheid

2.1. Concept

De loontrekkende binnenlandse werkgelegenheid betreft alle personen vanaf 15 jaar en ouder gekend bij de RSZ of RSZPPO, met een job die in loonverband wordt uitgevoerd tijdens de referentieperiode. Dit betekent dat er sprake is van een formeel aangegane overeenkomst en dat de job wordt uitgevoerd onder het gezag van een werkgever, in ruil voor een loon. Deze groep omvat ook personen die een loontrekkende job combineren met een statuut als zelfstandige of helper dat niet in hoofdberoep wordt uitgeoefend.

Voor de operationalisering van de loontrekkende binnenlandse werkgelegenheid vertrekken we van de reeds uitgewerkte telling van de werkende beroepsbevolking. Dit met als doel om het aantal loontrekkenden uit de beroepsbevolking van de Vlaamse Arbeidsrekening 2014, geteld volgens woonplaats, te verdelen volgens werkplaats. Voor de verdeling naar werkplaats doen we een beroep op de gedecentraliseerde statistieken van de RSZ en RSZPPO, met gegevens van het aantal werknemers volgens woon- én werkplaats (cf. gemeente van de vestiging waar men werkt). Op basis van deze gedecentraliseerde gegevens berekenen we sleutels voor de woon-werkverdeling, die vervolgens zullen worden toegepast op de bestaande telling van de loontrekkenden.

2.2. Bronstatistieken

2.2.1. Bestaande VAR-telling loontrekkende beroepsbevolking naar woonplaats

Voor de berekening van de binnenlandse werkgelegenheid doen we in de eerste plaats beroep op de reeds uitgewerkte telling van het aantal loontrekkenden (volgens woonplaats) in de Vlaamse Arbeidsrekening 2014. Voor meer info over de operationalisering van deze component verwijzen we naar de methodologische rapporten over de raming van de bevolking naar socio-economische positie (nulmeting 2006 en update voor 2014).³

2.2.2. Loontrekkenden naar werkplaats (RSZ en RSZPPO)

Voor de berekening van de sleutels met de woonwerkverdeling, baseren we ons op de gedecentraliseerde statistieken naar werkplaats van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) en de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de Provinciale en Plaatselijke Overheden (RSZPPO/DIBISS).

De statistieken worden opgesteld op basis van de multifunctionele aangifte (DMFA), een gegevensbank van de RSZ. Deze gegevensbank bevat het geheel aan personeelsstaten van het door de werkgevers aangegeven personeel. Deze personeelsstaten vormen de basis van de kwartaalaangifte die de werkgevers moeten opstellen. Deze statistiek wordt dus gemaakt op basis van informatie die wordt overgemaakt binnen een wettelijk, juridisch kader en opgenomen in een administratieve databank.

De statistische telling van de werknemers naar werkplaats gebeurt door op het einde van het kwartaal het aantal werknemers te tellen bij elke werkgever (vestiging). Bij deze tellingen worden naast degenen die op de laatste arbeidsdag van het kwartaal op hun werk aanwezig waren, ook diegenen meegeteld wier arbeidsovereenkomst niet verbroken is, maar wel geschorst omwille van ziekte, een ongeval, zwangerschapsverlof, bevallingsrust of wederoproeping onder de wapens. Ook de werknemers welke op de beschouwde dag niet op het werk aanwezig waren wegens verlof, staking, gedeeltelijke of toevallige werkloosheid of een al dan niet verantwoorde afwezigheid worden meegeteld. Werknemers in voltijdse loopbaanonderbreking of voltijds tijdskrediet worden niet meegeteld.

Voor de raming van het aantal loontrekkenden met een job in Vlaanderen/België in de arbeidsrekening wordt gebruik gemaakt van de kenmerken leeftijd, geslacht, hoofdverblijfplaats van de werknemer, en werkplaats van de vestiging waar de werknemer tewerkgesteld is. In de statistieken van RSZ is de werkplaats gekend op gedecentraliseerd niveau (werkplaats van de vestiging). Bij RSZPPO is de werkplaats echter gekend op gecentraliseerd niveau (werkplaats van de werkgever).

2.3. Harmonisatie

2.3.1. Berekening kwartaal- en jaargemiddelde

Voor het toekennen van de verdeelsleutels om de bestaande loontrekkende beroepsbevolking (volgens woonplaats) uit de arbeidsrekening te verdelen naar werkplaats doen we een beroep op de hierboven beschreven bestanden van de RSZ en RSZPPO.

³ Zie www.steunpuntwerk.be onder 'Publicaties', publicatietype 'Methodologie'

De gedecentraliseerde RSZ-statistieken zijn beschikbaar op de laatste dag van het tweede en het vierde kwartaal, opgesplitst volgens geslacht, leeftijd, gemeente van de werkplaats en sector (Nace Rev. 2; 5 digits). De gegevens op de laatste dag van het tweede en vierde kwartaal worden omgerekend naar kwartaal- en jaargemiddelden. In een eerste stap wordt een raming gemaakt van het aantal werknemers op 31 maart van het jaar t. Dit wordt berekend als het gemiddelde van het aantal werknemers op 31 december van het jaar t-1 en op 30 juni van het jaar t. Analoog wordt een raming gemaakt van het aantal werknemers op 30 september van het jaar t. Dit wordt berekend als het gemiddelde van het aantal werknemers op 30 juni van het jaar t en op 31 december van het jaar t. In een tweede stap wordt de telling van het aantal werknemers op de laatste dag van ieder kwartaal omgerekend naar kwartaal-gemiddelden en een jaargemiddelde (tabel 1).

Voor de werkenden met een onbekende gemeentecode (zie verder in punt 2.3.4) beschikken we niet over de gegevens van het vierde kwartaal 2013. Voor deze gevallen beschouwen we de gegevens voor het tweede kwartaal van 2014 als het jaargemiddelde.

De RSZPPO-statistieken zijn beschikbaar op de laatste dag van elk kwartaal, opgesplitst volgens geslacht, leeftijd, gemeente van de werkplaats en sector (Nace Rev. 2; 5 digits), en worden omgerekend naar kwartaalgemiddelden en een jaargemiddelde (tabel 2).

Tabel 1. Berekening van het gemiddeld aantal werknemers gekend bij **RSZ** per kwartaal en per jaar (volgens werkplaats; België en Vlaams Gewest; 2014)

		België	Vlaams Gewest
31 december '13		3 377 089	1 957 992
30 juni '14		3 395 703	1 979 167
31 december '14		3 394 098	1 976 764
Stap 1			
Raming 31 maart '14	(31 december '13 + 30 juni '14)/2	3 386 396	1 968 580
Raming 30 september '14	(30 juni '14 + 31 december '14)/2	3 394 901	1 977 966
Stap 2			
Gemiddelde 1 ^{ste} kwartaal '14	(31 december '13 + 31 maart '14)/2	3 381 743	1 963 286
Gemiddelde 2 ^{de} kwartaal '14	(31 maart '14 + 30 juni '14)/2	3 391 050	1 973 873
Gemiddelde 3 ^{de} kwartaal '14	(30 juni '14 + 30 september '14)/2	3 395 302	1 978 566
Gemiddelde 4 ^{de} kwartaal '14	(30 september '14 + 31 dec. '14)/2	3 394 499	1 977 365
Jaargemiddelde (excl. onbekende gemeentecodes) (1)	(gem. 1 ^{ste} kwartaal '14 + gem. 2 ^{de} kwartaal '14 + gem. 3 ^{de} kwartaal '14 + gem. 4 ^{de} kwartaal '14)/4	3 390 648	1 973 273
Werknemers met onbekende gemeentecode op 30/6/14 (2)		5 998	3 189
Jaargemiddelde 2014 (1)+(2)		3 396 646	1 976 462

Bron: RSZ Gedecentraliseerde statistiek (Bewerking Steunpunt Werk)

Tabel 2. Berekening van het gemiddeld aantal werknemers gekend bij **RSZPPO** per kwartaal en per jaar (volgens werkplaats; België en Vlaams Gewest; 2014)

		België	Vlaams Gewest
31 december '13		361 167	179 206
31 maart '14		360 410	178 095
30 juni '14		360 312	178 022
30 september '14		356 404	175 542
31 december '14		359 675	177 224
Stap 2			
Gemiddelde 1 ^{ste} kwartaal '14	(31 december '13 + 31 maart '14)/2	360 789	178 651
Gemiddelde 2 ^{de} kwartaal '14	(31 maart '14 + 30 juni '14)/2	360 361	178 059
Gemiddelde 3 ^{de} kwartaal '14	(30 juni '14 + 30 september '14)/2	358 358	176 782
Gemiddelde 4 ^{de} kwartaal '14	(30 september '14 + 31 dec. '14)/2	358 040	176 383
Jaargemiddelde 2014	(gem. 1 ^{ste} kwartaal '14 + gem. 2 ^{de} kwartaal '14 + gem. 3 ^{de} kwartaal '14 + gem. 4 ^{de} kwartaal '14)/4	359 387	177 469

Bron: RSZPPO/DIBISS (Bewerking Steunpunt Werk)

2.3.2. WSE(42)-sectorindeling

In de telling van het aantal werkenden volgens werkplaats wordt een opsplitsing gemaakt naar WSE-sector van tewerkstelling, op basis van de Nace-Bel activiteitennomenclatuur. De Nace-sector van de werknemers bij RSZ is gekend volgens de activiteit van de vestiging (gedecentraliseerd), deze van de werknemers bij RSZPPO volgens de activiteit van de werkgever (gecentraliseerd).

Om de sectorgegevens op een overzichtelijke manier weer te geven, worden de codes uit de Nace-Bel-nomenclatuur omgezet naar WSE-sectoren. Hierbij wordt een indeling gemaakt in vier hoofdsectoren. De *primaire* sector omvat de land- en tuinbouw en de visserij. De *secundaire* sector omvat alle industriële nijverheden en ook bouwsector. De *tertiaire* sector omvat vooral commerciële diensten en de *quartaire* sector bundelt vooral niet-commerciële diensten.

De PWA-jobs worden toegewezen aan de Nace-sector 78.1 'arbeidsbemiddeling', waartoe de plaatselijke werkgelegenheidsagentschappen behoren.

Bij de verdeling van de binnenlandse werkgelegenheid van zelfstandigen en helpers naar sector, beschikken we slechts over sectorgegevens per Nace-code op 2 digits. Nace-sector 84 (openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekering) wordt voor de WSE(42)-sectorindeling in principe echter verdeeld over drie WSE-sectoren, op basis van de Nace-codes op 3 digits (84.1/84.2/84.3). Voor de indeling van de binnenlandse werkgelegenheid van zelfstandigen en helpers worden alle personen met een job uit een van deze sectoren toegewezen aan Nace-code 84 (op 2 digit-niveau), en komen zij allen terecht in de WSE-sector q3 (algemene overheidsdiensten).

De WSE-sectorindeling is terug te vinden op www.steunpuntwerk.be, in de rubriek 'Publicaties' (publicatietype 'Classificaties').

Tijdreeksbreuken

De bronstatistieken die worden aangewend voor de opmaak van de Vlaamse arbeidsrekening zijn onderhevig aan administratieve wijzigingen in de tijd. Hierdoor kunnen er kleine, maar soms ook meer ingrijpende tijdreeksbreuken voorkomen die betrekking hebben op de globale tewerkstelling en/of op (verschuivingen in) specifieke activiteitssectoren.

De voornaamste tijdreeksbreuken van de laatste jaren zijn de volgende:

- Vanaf 2010 worden de dienstencheque-ondernemingen prioritair ingedeeld volgens de aard van de geleverde diensten. Hierdoor worden heel wat van deze ondernemingen niet meer onder de sector 'Ter beschikkingstelling van personeel' (Nace 78) of onder 'Maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting' (buurt- en nabijheidsdiensten) (Nace 88) opgenomen, maar hoofdzakelijk onder de sectoren 'Diensten in verband met gebouwen' (poetshulp) (Nace 81) en 'Overige persoonlijke diensten' (strijkateliers) (Nace 96). Deze verschuiving gaat gepaard met aanzienlijke sprongen in het aantal werkenden in de corresponderende WSE-sectoren (cf. t14, t15 en q7) tussen 2009 en 2010.
- Vanaf 2011 werd een hervormde RSZ-aangifte voor het overheidspersoneel ingevoerd, die het mogelijk maakt werknemers die zich in bepaalde stelsels van inactiviteit bevinden te onderscheiden. Zo worden de werknemers die zich in een stelsel van terbeschikkingstelling voorafgaand aan het pensioen bevinden, niet langer geteld als tewerkgestelde werknemer. Als gevolg van deze herzieningen (cf. het Capelo-project) werden in 2011 een 12 000-tal RSZ-loontrekkenden minder geteld. Het ging hierbij vooral om een tijdreeksbreuk in de Nace-sectoren 61.1 ('draadgebonden communicatie'), 85.3 ('secundair onderwijs') en 85.4 ('hoger onderwijs en post-secundair niet-hoger onderwijs').
- Voor de cijfers van 2012 werd tevens een bijkomende correctie gedaan – ook als gevolg van het Capelo-project – voor werknemers van het ministerie van Defensie, in het kader van de maatregel van de vrijwillige opschorting van prestaties (VOP). Deze correctie resulteerde tot een vermindering van ongeveer 3 500 eenheden in de sector 'Algemene Overheidsdiensten' (Nace-sector 84.2).

2.3.3. Toepassen verdeelsleutels woon- en werkverdeling

Voor de eigenlijke raming van het aantal loontrekkenden met een job in Vlaanderen/België wordt een herweging gedaan van het aantal loontrekkenden volgens woon- en werkplaats, bekomen in de bestanden van RSZ en RSZPPO, naar de aantallen loontrekkenden die werden geraamd in de eerder uitgewerkte component 'bevolking naar socio-economische positie'. Dit om een eenduidige integratie van de component 'binnenlandse werkgelegenheid' in de arbeidsrekening toe te laten. Zo worden door de herweging ook de verschillende correcties meegenomen die werden toegepast in de eerdere berekening van de bevolking naar socio-economische positie. De totale populatie loontrekkenden wordt via de herweging naar de binnenlandse werkgelegenheid met andere woorden constant gehouden.

De eigenlijke herweging, of toepassing van de verdeelsleutels die werden berekend op basis van de RSZ- en RSZPPO-bestanden naar woon- en werkplaats, gebeurt op het niveau van de unieke combinatie 'woongemeente-geslacht-leeftijd'. Het aantal personen binnen deze unieke celcombinatie in de RSZ- en RSZPPO-bestanden zal dus worden herwogen naar het aantal personen dat die unieke celcombinatie telt in de bevolking naar socio-economische positie in de bestaande arbeidsrekening 2014. Cellen met een ondervertegenwoordiging binnen RSZ/RSZPPO zullen dus een groter gewicht krijgen (dan 1), cellen

met een ondervertegenwoordiging ten opzichte van de bestaande arbeidsrekening een kleiner gewicht (dan 1). Resultaat is dus dat de verhoudingen ‘woongemeente + geslacht + leeftijd’ constant blijven en dat de totalen per groep werkenden na weging gelijk zijn.

Naast de drie basisvariabelen (gemeente, geslacht, leeftijd) is tevens de Nace-sector (Nace Rev. 2) opgenomen vanuit de RSZ- en RSZPPO-bestanden.

Volgende groepen loontrekkenden worden op bovenstaande manier herwogen naar de reeds uitgewerkte componenten in de arbeidsrekening 2014, en verdeeld naar werkplaats:

- Werkenden bij RSZ en RSZPPO, excl. combinaties met zelfstandigen/helpers
- Loontrekkenden in combinatie met zelfstandig in bijberoep
- Loontrekkenden in combinatie met zelfstandig na pensioen
- Loontrekkenden in combinatie met helper in bijberoep
- Loontrekkenden in combinatie met helper na pensioen

2.3.4. Werkplaats

De plaats van de vestiging, die de plaats van tewerkstelling van de werknemer bepaalt, is de gemeente (van de vestigingseenheid) waar de werknemer is tewerkgesteld. Werknemers zonder vaste plaats van tewerkstelling, werknemers werkend bij de klant, gedetacheerde werknemers en thuiswerkers worden toegewezen aan de vestigingseenheid van de eigen onderneming waarvan zij administratief afhangen.

Voor werknemers van buitenlandse ondernemingen zonder vestiging in België en personeel van huishoudens (waar de woonplaats van de werkgever als plaats van tewerkstelling wordt beschouwd) moet vanaf 2014 een beperkte aanduiding van de plaats van tewerkstelling opgegeven worden. Hierdoor kunnen de werknemers van ondernemingen die hoofdzakelijk in het Vlaams, Waals of Brussels Hoofdstedelijk Gewest actief zijn, niet aan één specifieke werkgemeente, -RESOC of -provincie worden toegewezen. Vandaar dat vanaf 2014 voor een aantal werknemers deze lagere geografische niveaus niet gekend zijn.

2.3.5. Inkomende pendel

De inkomende pendelstromen zijn mede bepalend voor de omvang van de binnenlandse werkgelegenheid in een regio en zij verklaren het verschil tussen de werkende beroepsbevolking (cf. werkenden woonachtig in Vlaanderen) en de binnenlandse werkgelegenheid (cf. werkend in Vlaanderen). Personen die niet in Vlaanderen wonen, maar er wel een job uitoefenen dragen namelijk wel bij tot de economische activiteit in Vlaanderen, maar niet tot de Vlaamse werkzaamheid (aangezien zij als inkomende pendelaars niet tot de werkende beroepsbevolking behoren).

2.3.6. Uitgaande pendel

De uitgaande pendel betreft die werknemers die wel wonen in België/Vlaanderen (of elke andere geografische entiteit) maar werken in een buurland, een ander gewest, een andere gemeente. De uitgaande pendel uit bijvoorbeeld Vlaanderen, maakt dus geen deel uit van de Vlaamse binnenlandse werkgelegenheid. Wel bepalen de uitgaande pendelstromen – als omgekeerde beweging van de inkomende pendel – ook mee het verschil tussen de werkende beroeps bevolking (cf. werkenden woonachtig in Vlaanderen) en de binnenlandse werkgelegenheid (cf. werkend in Vlaanderen).

2.3.7. Arbeidsregime

Het arbeidsregime omvat drie categorieën: de werkenden in een voltijds regime, de werkenden in een deeltijds regime en de werkenden in een speciaal regime. De deeltijdse prestaties betreffen de prestaties van de werknemer die gemiddeld slechts een gedeelte presteert van de arbeidstijd van de referentiepersoon, d.i. de voltijdse werknemer in dezelfde onderneming (of bij gebrek daaraan in dezelfde sector) die dezelfde arbeid uitoefent als de betrokken werknemer.

De groep personen met een speciaal arbeidsregime omvat de prestaties als seizoenarbeider, interim-werknemer of werknemer met gelimiteerde prestaties. Seizoensarbeid heeft betrekking op korte arbeidsperiodes, hetzij als gevolg van de seizoensgebonden aard van het werk, hetzij als gevolg van de noodzaak van de onderneming en om een beroep te doen op versterking voor bepaalde periodes van het jaar. De interim-arbeid betreft de werknemers die door een erkend uitzendbureau ter beschikking gesteld worden van een gebruiker. De aanduiding 'gelimiteerde prestaties' geldt voor werknemers die verbonden zijn met de werkgever via een contract van korte duur en voor een tewerkstelling die per dag niet de gewoonlijke dagduur bereikt. Het betreffen hier bijvoorbeeld extra's in de horeca, monitoren in de socio-culturele sector, die voor slechts enkele uren worden aangeworven. De specifieke regelingen voor Gelegenheidsarbeid in de land- en tuinbouw en in de horeca worden ook onder deze categorie opgenomen.

2.4. Bijschattingen

2.4.1. PWA'ers

De groep loontrekkende PWA'ers worden in de component binnenlandse werkgelegenheid zonder meer geïntegreerd vanuit de reeds uitgewerkte raming van deze groep binnen de bevolking naar socio-economische positie in de Vlaamse arbeidsrekening 2014. Het aantal PWA'ers wordt één keer berekend en deze groep wordt constant gehouden voor de verschillende componenten in de arbeidsrekening.

De werkplaats wordt voor de PWA'ers gelijkgesteld aan de woonplaats. De Nace-sector (Nace Rev. 2) is voor alle PWA'ers gelijk (78.1 'Arbeidsbemiddeling', d.i. de sector waartoe de plaatselijke werkgelegenheidsagentschappen toe behoren).

2.4.2. Studenten gekend bij RSZ en RSZPPO

De groep studenten die gekend zijn bij de RSZ en RSZPPO worden in de binnenlandse werkgelegenheid zonder meer geïntegreerd vanuit de reeds uitgewerkte raming van deze groep binnen de bevolking naar socio-economische positie in de Vlaamse arbeidsrekening 2014. Het aantal studenten bij RSZ en RSZPPO wordt één maal per jaar berekend en deze groep wordt constant gehouden in alle componenten van de arbeidsrekening. Dit houdt in dat het gaat om het aantal studenten (in personen) waarbij gecorrigeerd wordt voor studenten die ook nog in een ander statuut gekend zijn (stat2=0).

De werkplaats wordt voor de studenten gelijkgesteld aan de woonplaats en de Nace-sector (Nace Rev. 2) is gecentraliseerd (sector van de werkgever).

2.4.3. Inkomende grensarbeid

Naast de personen die wonen én werken in België, maken de personen met een job in België maar die in één van onze buurlanden wonen, ook deel uit van de binnenlandse werkgelegenheid. Het betreft hier de inkomende grensarbeiders, als loontrekkende gekend bij RSZ en RSZPPO, die wonen in Duitsland, Frankrijk, Luxemburg of Nederland, maar die werken in België/Vlaanderen.

De Nace-sector van de inkomende grensarbeiders, gekend bij RSZ, is gedecentraliseerd (plaats van de vestiging); deze van de grensarbeiders bij RSZPPO is gecentraliseerd (plaats van de werkgever).

In de cijferreeksen van de binnenlandse werkgelegenheid wordt ook de categorie ‘Andere landen / onbekend’ onderscheiden. Het betreft hier loontrekkenden uit nog andere landen dan onze vier buurlanden, inclusief loontrekkenden met woonplaats onbekend.

2.5. Eindcorrecties

Uitgaande grensarbeid

De uitgaande grensarbeiders zijn de werkenden die wonen in België/Vlaanderen, maar werken in één van onze buurlanden (Duitsland, Frankrijk, Luxemburg, Nederland). Zij behoren bijgevolg niet tot de binnenlandse werkgelegenheid.⁴

Een specifieke categorie uitgaande grensarbeiders vormen de RSZ-loontrekkenden actief in de Nace-sector 99 (‘extraterritoriale organisaties en lichamen’; arbeidskrachten tewerkgesteld in Europese instellingen, NATO, diplomatieke en consulaire vertegenwoordigingen in België, ...). Zij wonen én werken fysisch in België (op uitzondering van een kleine groep van een 100-tal inkomende grensarbeiders), maar aangezien zij werken in extraterritoriale organisaties worden zij beschouwd als werkend op niet-Belgisch grondgebied. Ingevolge het territorialiteitsprincipe behoren deze arbeidskrachten m.a.w. niet tot de binnenlandse werkgelegenheid aangezien zij worden tewerkgesteld in niet-residentiële productie-eenheden. Bijgevolg beschouwen we hen als uitgaande grensarbeid, waardoor ze ook niet tot de binnenlandse werkgelegenheid worden gerekend. Bij de berekening van de grensarbeid wordt met deze categorie wel rekening gehouden, vermits deze arbeidskrachten worden beschouwd als uitgaande grensarbeiders door extraterritorialiteit.

In de cijferreeksen van de uitgaande pendel bij de werkenden wordt de categorie ‘Buitenland’ onderscheiden. Het betreft hier uitgaande grensarbeiders naar Duitsland, Frankrijk, Luxemburg of Nederland, en de zogenaamde ‘extraterritoriaal’.

3. Binnenlandse werkgelegenheid: zelfstandigen en helpers

De personen met een job als zelfstandige en helper zijn gekend vanuit de reeds uitgewerkte raming van deze groepen binnen de bevolking naar socio-economische positie in de Vlaamse arbeidsrekening 2014

⁴ Voor de verdere conceptualisering en berekening van de uitgaande grensarbeid, zie Vanderbiesen, W. (2016). *Vlaamse Arbeidsrekening. Raming van de bevolking naar socio-economische positie. Basis- en detailtabellen. Update 2014*. Leuven: Steunpunt Werk

en kunnen zonder meer worden geïntegreerd in de component binnenlandse werkgelegenheid. De werkplaats wordt hierbij gelijkgesteld met de woonplaats.

De zelfstandigen met domicilie in het buitenland worden niet opgenomen in de binnenlandse werkgelegenheid. Hoewel we kunnen veronderstellen dat deze – mits ze zijn aangegeven bij RSVZ – een zelfstandige activiteit hebben in België, hebben ze een woonplaats in het buitenland. Assumptie bij de zelfstandigen voor de afbakening van de binnenlandse werkgelegenheid in de Vlaamse arbeidsrekening is echter dat de werkplaats wordt gelijkgeschakeld met de woonplaats. In dit geval zou de werkplaats – ongeacht het feit dat ze wel geregistreerd zijn bij RSVZ – dus ook in het buitenland zijn, waardoor zij niet opgenomen worden in onze binnenlandse werkgelegenheid.

Volgende groepen personen met een job als zelfstandige of helper kunnen worden onderscheiden:

- Zelfstandig in hoofdberoep, excl. combinatie met loontrekkend
- Zelfstandig in hoofdberoep, in combinatie met loontrekkend
- Zelfstandig in bijberoep, excl. combinatie met loontrekkend
- Zelfstandig na pensioen, excl. combinatie met loontrekkend
- Helper in hoofdberoep, excl. combinatie met loontrekkend
- Helper in hoofdberoep, in combinatie met loontrekkend
- Helper in bijberoep, excl. combinatie met loontrekkend
- Helper na pensioen, excl. combinatie met loontrekkend

Aangezien bij zelfstandigen de werkplaats wordt gelijkgesteld met de woonplaats worden de zelfstandigen niet opgenomen in de pendelstatistieken.

Overzichtstabellen

Overzichtstabel 1. Binnenlandse werkgelegenheid (aantal personen vanaf 15 jaar) naar statuut (België en de gewesten; jaargemiddelde 2014)

	WERKPLAATS (Gewest)			
	Vlaams Gewest	Brussels H. Gewest	Waals Gewest	BELGIË
BINNENLANDSE WERKGELEGENHEID	2 630 015	684 514	1 203 806	4 518 336
Loontrekkenden	2 159 957	602 485	994 525	3 756 966
<i>Loontrekkend RSZ(PPO)(zuiver)</i>	1 975 753	561 366	896 162	3 433 281
<i>Loontrekkend + zelfstandig in bijberoep</i>	117 930	30 920	52 240	201 090
<i>Loontrekkend + zelfstandig na pensioen</i>	569	182	301	1 052
<i>Loontrekkend + helper in bijberoep</i>	4 297	1 069	2 392	7 758
<i>Loontrekkend + helper na pensioen</i>	67	12	37	116
<i>PWA</i>	1 178	69	211	1 458
<i>Studenten RSZ/RSZPPO</i>	22 027	2 491	9 268	33 785
<i>Inkomende grensarbeid</i>	38 135	6 376	33 914	78 424
Zelfstandigen	429 963	77 076	195 232	702 271
Helpers	40 096	4 953	14 050	59 099

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening o.b.v. RSZ Gedecentraliseerde statistiek, RSVZ, RSZ, RSZPPO, RIZIV, RVA (Bewerking Steunpunt Werk)

Overzichtstabel 2. Verdeling werkende Belgische bevolking (15-64 jaar) naar werkplaats (jaargemiddelde 2014)

	Werkende bevolking in België	WERKPLAATS				
		Vlaams Gewest	Brussels H. Gewest	Waals Gewest	Totaal (België)	Buiten- land
<i>Loontrekkend RSZ(PPO)(zuiver)</i>	3 413 253	1 964 339	558 157	890 757	3 413 253	-
<i>Loontr. + zelfstandig in bijberoep</i>	200 925	117 841	30 895	52 188	200 925	-
<i>Loontr. + zelfstandig na pensioen</i>	436	242	70	124	436	-
<i>Loontr. + helper in bijberoep</i>	7 753	4 294	1 068	2 389	7 753	-
<i>Loontr. + helper na pensioen</i>	61	44	5	12	61	-
<i>PWA</i>	1 457	1 178	69	211	1 457	-
<i>Studenten RSZ/RSZPPO</i>	33 785	22 027	2 491	9 268	33 785	-
<i>Uitgaande grensarbeid Duitsland</i>	5 679	-	-	-	-	5 679
<i>Uitgaande grensarbeid Frankrijk</i>	7 142	-	-	-	-	7 142
<i>Uitgaande grensarbeid Luxemburg</i>	39 246	-	-	-	-	39 246
<i>Uitgaande grensarbeid Nederland</i>	32 322	-	-	-	-	32 322
<i>Uitgaande grensarbeid (extraterr.)</i>	2 767	-	-	-	-	2 767
Loontrekkenden (excl. inkomende grensarbeid)	3 744 828	2 109 964	592 756	954 951	3 657 671	87 156
<i>Inkomende grensarbeid</i>	-	37 952	6 333	33 807	78 208	116
Loontrekkenden (a) (incl. inkomende grensarbeid)	3 744 828	2 147 916	599 089	988 758	3 735 879	87 272
Zelfstandigen (b)	652 980	400 779	72 898	179 303	652 980	-
Helpers (c)	55 606	37 759	4 805	13 042	55 606	-
Werkende bevolking (totaal)	4 531 622					
Binnenlandse werkgelegenheid (totaal) (15-64 jaar) (a)+(b)+(c)		2 586 454	676 793	1 181 103	4 444 349	

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening o.b.v. RSZ Gedecentraliseerde statistiek, RSVZ, RSZ, RSZPPO, RIZIV, RVA (Bewerking Steunpunt Werk)